

УДК 811.161.2`37

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ВИВЧЕННЯ МІЛІТАРНОГО НОВІТНЬОГО СЛЕНГУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Купраш М. О.¹, студ., Мамчич І. П.², канд. філ. наук, доц.

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Українського державного університету науки і технологій

¹ 23140arc.kuprash@365.pdaba.edu.ua, ² mamchych.inna@pdaba.edu.ua

Постановка проблеми. Українська мова характеризується не лише літературною формою, а й різними територіальними та соціальними діалектами. Сленг, жаргон та арго – приклади подібного нелітературного різновиду, які важливо досліджувати для розуміння взаємодії соціальних структур та культурних змін мовців. Сучасна мовна політика та реалії життя українців змушують нас вивчати мовні інновації. Військова агресія з боку Російської Федерації спонукає з'ясовувати особливості функціонування мови військовослужбовців. Мілітарні лексичні новоутворення та семантичні переосмислення підтверджують важливість дослідження мовного віддзеркалення війни у новітніх сленгізмах.

Мета дослідження. У сучасній лінгвістиці дотепер, незважаючи на багаторічну історію вивчення, залишається актуальним питання остаточного визначення термінів «сленг», «арго» та «жаргон» та їх ролі в історії становлення літературної мови. Метою нашого дослідження є вивчення теоретичних засад новітніх сленгізмів періоду російсько-української війни.

Результати дослідження. Найчастіше сленг тлумачать як інтержаргонне явище, наближене до просторіччя [7, с. 335]. Сленгізми виступають іронічною заміною стандартних термінів і слів, які певна група найчастіше вживає для додаткової колоритності, нешанобливості вислову чи для витворення іншого ефекту. Також акцентують на жартівливому емоційному забарвленні та неофіційності, розмовності цього варіанта мовлення, неприйнятності його в літературній мові [4, с. 126]. З такими рисами сленгу погоджується більшість лінгвістів, додаючи фамільярне забарвлення цих слів і висловлювань та їх стилістичне зниження.

Сленг завжди вторинний щодо літературної мови. Зокрема О. Клименко уналежнює сленг винятково до розмовної мови, виносить його за межі стандартної літературної норми, зазначаючи конотативну забарвленість та загальнозрозумілість. [див.: 5, с. 3]. Утім, мовознавці зауважують, що сленг уживають як необізнані з нормами літературної мови мовці, так й обізнані, для посилення експресивності висловлювання, адже йдеться про перевагу в сленгу конотативного елемента над денотативним, про значну поширеність його поза межами соціальної групи та використання здебільшого в усному мовленні [1, с. 75–76].

На думку професора Лесі Ставицької, яка найґрунтовніше вивчала сленгові лексичні одиниці в українській мові, його основними властивостями є широке представлення у вигляді метафор, стислість, лаконічність, сучасність, згрубілість або вульгарність, гумористичне забарвлення. Дослідник О. Лисенко поглибив цю класифікацію критерієм походження сленгу, зауваживши зокрема запозичення з інших мов, діалектні та просторічні форми, різні способи лексичної, семантичної та синтаксичної деривації [3, с. 462], також сленгізми постають з арго, жаргонів, суржику, вульгаризмів тощо [7, с. 335].

Жаргон, на відміну від сленгу, на думку більшості мовознавців, властивий людям, пов'язаним спільною професійною діяльністю. Саме це уможлиблює його

конспіративну функцію. Наприклад, українські мовознавці досліджують дві стихії побутування кримінального жаргону в нашій державі: західноукраїнський жаргон, з потужним впливом польської, чеської та німецько-їдишської стихії, та жаргон Центральної та Східної України з впливом російської та мов Сибіру [6, с. 109].

Для жаргону властива експресивна метафоризація загальноживаних слів; усичення та спотворення звукового складу слів, наприклад: *маг* 'магнітофон', *фак* 'факультет', *дирик* 'директор'; своєрідне словотворення: *бігунок* 'обхідний листок, направлення для складання академзаборгованості', *доходяга* 'знесилена голодом або хворобою людина', *капельдудка* 'капельмейстер' [2, с. 182].

Очевидно, що сленг в українській мові останнього часу здебільшого міліарний. Тематично він охоплює такі групи лексичних одиниць:

- назви військової техніки або зброї (*Саме існування бандермобілів наочно демонструє винахідливість та потужність українців. Національна гвардія показала, у які місця російської техніки правильно кидати узвар Бандери. З постачанням нових «огірків», «кабачків» та «моркви» в нашій базі виріс цілий город з боєприпасів. На певній висоті спрацьовує заряд і поросята розкриваються*);

- назви військовослужбовців (*механ, меховод* – механік-водій, *сумраки* – розвідники, *бобри* – військові інженерного підрозділу, *єноти* – десантники);

- назви окупантів (здебільшого з негативним забарвленням): *орки, свинособаки, колоради, ватники* тощо.

Сленгізми в тематичних групах представлено найчастіше іменниками, але маємо й іншу частиномовну належність цих лексичних одиниць, наприклад: *двохсотий, трьохсотий* (числівники).

Висновки. Сьогодні важливо вивчати новітні військові сленгізми, оскільки вони відбивають реалії життя в Україні. Вивчення мілітарних сленгізмів сприяє покращенню комунікації між військовими та цивільними, що є корисним для підтримки морального духу нашого воїнства. Постійна еволюція мілітарних сленгізмів потребує від фахівців постійного поглиблення знань, залучення нового фактичного матеріалу, що робить дослідження цієї теми цікавим та перспективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борис Д. П. Визначення сленгу у вітчизняній та зарубіжній термінологічних традиціях. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 51. С. 72–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_51_13
2. Винник В. О. Жаргон. *Українська мова: енциклопедія*. Київ : Укр. енциклопедія ім. М. Бажана, 2004. С. 182–183.
3. Лисенко О. М. До питання демаркації мовних явищ соціолект, аргі, жаргон, сленг у мовознавстві. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. № 24. С. 458–463. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/7360>
4. Мірошник С. О. Поняття «сленг» та його сутнісні характеристики. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 27 (3). С. 124–128. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/trphst_2023_27\(3\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/trphst_2023_27(3)_25)
5. Поздняков О. В. Термін «сленг» у сучасній лінгвістиці. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/pv/3211.pdf>
6. Руденко М. Ю. Аргі, жаргон і сленг у європейському й американському мовознавстві: історія і сучасний стан дослідження. URL: <https://pdpu.edu.ua/doc/vr/2019/rudenko/dis.pdf>
7. Українська мова : енциклопедія. За ред. І. В. Муромцева. Київ : Майстер-клас, 2001. 400 с.